

AZ OLVASÓHOZ

1979 május 10.-én, életének hatvannyolcadik évében és több mint húsz éve tartó, úgyszólván megszakítatlan kényszerhallgatás után, Bibó István végképp elköltözött az élők és alkotók sorából.

Halálával a XX. század második felének legnagyobb magyar politikai gondolkodója távozott el, kinek jelentősége Eötvösével és Jásziéval vethető össze. Nagyságát még csak emelik azok a mostoha körülmények, amelyek közt mindvégig élni és dolgozni kényszerült. Idegen megszállás erkölcsi és politikai nyomása, félreállítás, börtön, újabb félreállítás és az egész korszakon vörös fonálként végighúzódo cenzúra alkotják ama körülményeket, amelyek összhatásaként Bibó, a gondolkodó, Bibó, a magyar társadalomfejlődés kritikus elemzője végülis sohasem fejezhette ki magát egészen szabadon.

S mégis alkotott. S mégis megtalálta a módját, hogy elmondja, amit mondani kötelességének tartott. Írásaiból egy egész nemzedék okult az 1945 utáni években. A forradalomhoz fűződő emlékezetes irataiban pedig egy egész nemzetnek adott hangot. Bibó személyében bizonyos értelemben az intézményeken *kívül rekedt* magyar demokrácia testesült meg. Jelképes, hogy sírja felett, az 1979. májusi Budapesten két Magyarország nyújtott egymásnak kezét a két búcsúztató, Illyés Gyula és a szellemi élet pereméről jövő Kenedi János személyében.

A legsürgősebb teendő most: feldolgozni Bibó szellemi hagyatékát, meríteni abból a tárgyilagos, illúziókat elvető, kritikai szemléletből, amellyel Bibó a mai magyar társadalom történelmi és világpolitikai adottságait elemezte. A Magyar Füzetek alábbi száma pontosan ehhez kíván indítékot adni. Nem ez az első alkalom, hogy Bibónak adjuk meg a szót, s nem is ez lesz az utolsó alkalom erre. Ezt a számot azonban kötelességünk volt teljes egészében Bibó ismertetésének szentelni.

Az alkotó Bibó sorsát semmi sem tükrözi jobban, mint hogy életében Magyarországon úgyszólván egyetlen önálló könyve sem jelenhetett meg. (Kivételt képez « A kelet-európai kisállamok nyomorúsága », amely hetilapban való folytatásos megjelenés után brosúra formát is öltött.) Dolgozatainak mindeddig egyetlen méltó és reprezentatív válogatása Londonban jelent meg, 1960-ban, Szabó Zoltán gondozásában.¹ E vaskos, csaknem 400 lapos gyűjtemény ma már szinte föllelhetetlen. Élete során Bibó István egyszer jutott el oda, hogy könyvet írjon: ez is csak külföldön jelenhetett meg, angol fordításban.² Bibónak ez a legterjedelmesebb — és talán legteljesebb, másfelől azonban a legáttételesebb témaválasztású — munkája mind a mai napig nem hozzáférhető azon a nyelven, amelyen íródott, azaz magyarul.

A Magyar Füzetek eszközei túlságosan szerények ahhoz, hogy mind e hiányokat pótolhatná. Emlékszámunk összeállításánál többre, mint ízelítőre, nem törekedhettünk. Válogatásunkban azon voltunk, hogy Bibó működésének valamennyi korszaka s lehetőleg minél többféle témája, kérdésfeltevése képviselve legyen. Így állt össze az alábbi *tartalom*³ :

¹ « Harmadik Út », Magyar Könyves Céh, London.

² A nemzetközi államközösség benuftsága és annak orvosságai. Lásd bibliográfiai jegyzetünket alább, a 161 lapon.

³ Zárójelben a keletkezés dátuma. A megjelenés dátumát és egyéb bibliográfiai adatokat lásd az egyes szövegek bevezető jegyzetében.

- A magyar demokrácia válsága (1945), *részlet*
 A magyar társadalomfejlődés és az 1945 évi változás
 értelme (1946), *teljes szöveg*
 A magyar közigazgatásról (1946-47), *kiadatlan*
töredékek
 A kelet-európai kisállamok nyomorúsága (1946).
részlet
 Tervezet a magyar kérdés kompromisszumos meg-
 oldására (1956), *teljes szöveg*
 Magyarország helyzete és a világhelyzet (1957), *teljes*
szöveg
 Az önrendelkezési elv mint a nacionalizmus ösztön-
 zője (1970 körül), *részlet A nemzetközi állam-
 közösség bénultságáról angol nyelven megjelen-
 tetett munkából*

A fentebbi írások közül az utolsó, valamint a magyar közigazgatásról szóló töredékek itt jelennek meg először magyarul nyomtatásban. A többi szöveg, ill. szövegrész már több ízben látott nyomdafestéket, de legtöbbjük gyakorlatilag hozzáférhetetlen. A jelen kötetbe a Londonban kiadott 1960. évi válogatásból kerültek bele; a kinyomtatást meggyorsítandó az átvétel fotótechnikával történt. Kötetünknek ennél fogva — de még más okokból is — nem egészen egységes a tipográfiája: kérjük ezért olvasóink szíves elnézését.

Bibó István munkásságának és jelentőségének mindezi-
 deig legkitűnőbb áttekintését Szabó Zoltán adta az 1960.
 évi gyűjteményes kötet előszavában. Ezt a méltatást az
 alábbiakban teljes szövegében közöljük. Pontosabban Sza-
 bó Zoltán utólagos kiegészítéseivel, s olyan javított válto-
 zatban, amelyet Bibó személyesen végzett korrekciói tesz-
 nek hitelessé.

Üdvözlét a magyarországi olvasónak.

Párizs, 1969. júniusában